

zmiany w postępowaniu grupowym

IMPLEMENTACJA

Dyrektywy 2020/1828

o powództwach przedstawicielskich

szanse dla konsumentów

ryzyka dla przedsiębiorców

SPIS TREŚCI

- 0 Wprowadzenie
- 1 Jakie zagadnienia reguluje Dyrektywa 2020/1828 i w jaki sposób polski ustawodawca ją implementował?
- 2 Jakie kategorie spraw będą rozpoznawane w nowym „podtypie” postępowania grupowego?
- 3 Kiedy przepisy wejdą w życie?
- 4 Czy przepisy doprowadzą do ułatwienia wszczynania postępowań grupowych przez konsumentów?
- 5 Kto może być pozwany w nowym „podtypie” postępowania grupowego?
- 6 Kto może wytoczyć powództwo grupowe o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów i/lub roszczenia związane z ich stosowaniem?
- 7 Czy podmiot upoważniony może wytoczyć powództwo w każdej sprawie dotyczącej praktyki naruszającej ogólne interesy konsumentów?
- 8 Co to jest transgraniczne powództwo przedstawicielskie?

- 9 Czy przed złożeniem pozwu grupowego podmiot upoważniony ma obowiązek uprzedzić o tym przedsiębiorcę?
- 10 Jakie są przesłanki dopuszczalności postępowania grupowego wszczynanego przez podmiot upoważniony?
- 11 Jakie obowiązki i ograniczenia mogą zostać nałożone na przedsiębiorcę w wyroku?
- 12 Jakie środki przymuszające do wykonania wyroku mogą zostać zastosowane względem przedsiębiorcy?
- 13 Czy przepisy przewidują inne przypadki, gdy sąd może nałożyć grzywnę na pozwanego?
- 14 Czy występują zależności między nowym „podtypem” postępowania grupowego a działaniami podejmowanymi przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów?
- 15 Czy występują zależności między nowym „podtypem” postępowania grupowego a działaniami podejmowanymi przez Rzecznika Finansowego?
- 16 Czy dopuszczalne jest finansowanie działań podmiotów upoważnionych przez podmioty trzecie (w tym przedsiębiorców)?
- 17 Jakie nowe obowiązki dla przedsiębiorców wiążą się z koniecznością ujawnienia posiadanych dowodów?
- 18 Czy ugoda zawarta z podmiotem upoważnionym będzie wiązać wszystkich konsumentów biorących udział w postępowaniu?
- 19 Jakie obowiązki informacyjne mogą zostać nałożone na przedsiębiorcę w związku z zakończeniem postępowania?
- 20 Jakie ryzyka dla przedsiębiorców będą się wiązać z wejściem w życie nowych przepisów?

WPROWADZENIE

Ustawa z dnia 24 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw (dalej: "**Ustawa z 24.07.2024**") została uchwalona przez polski parlament na 16. posiedzeniu Sejmu oraz posiedzeniu 17. Senatu.

W dniu 24 lipca 2024 r. ustawę uchwalił Sejm RP, a już kolejnego dnia (25 lipca 2024 r.) ustawa została przyjęta bez poprawek przez Senat.

Po podpisaniu ustawy przez Prezydenta RP i ogłoszeniu ustawy, nowe przepisy wejdą w życie.

Procedura legislacyjna odnosząca się do projektu ustawy implantującego tzw. dyrektywę o powództwach przedstawicielskich (tj. dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1828 z dnia 25 listopada 2020 r. w sprawie powództw przedstawicielskich wytaczanych w celu ochrony zbiorowych interesów konsumentów i uchylającej dyrektywę 2009/22/WE) w parlamencie przebiegła – można rzec – w ekspresowym tempie, po długich pracach nad samym projektem ustawy na etapie przed skierowaniem projektu do Sejmu RP. Ani Sejm ani Senat nie wprowadziły w toku prac parlamentarnych zmian merytorycznych do rządowego projektu ustawy.

Warto podkreślić, że projekt został uchwalony ponad podziałami politycznymi.

Projekt uzyskał zdecydowane poparcie posłów zarówno koalicji rządzącej, jak i ugrupowań opozycyjnych – za przyjęciem w całości projektu w brzmieniu z druku 539 (czyli w brzmieniu po pracach w Komisji Gospodarki i Rozwoju oraz Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka) było 441 posłów, 18 posłów się wstrzymało, nikt nie był przeciw. Z kolei w Senacie wszyscy obecni senatorowie głosowali za przyjęciem ustawy bez poprawek (87 głosów za, 0 przeciw, 0 wstrzymujących się).

Ustawa ma na celu implementację do polskiego porządku prawnego istotnej dla uczestników obrotu dyrektywy – tj. dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1828 z dnia 25 listopada 2020 r. w sprawie powództw przedstawicielskich wytaczanych w celu ochrony zbiorowych interesów konsumentów i uchylającej dyrektywę 2009/22/WE (Directive (EU) 2020/1828 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2020 on representative actions for the protection of the collective interests of consumers and repealing Directive 2009/22/EC) – tzw. dyrektywy o powództwach przedstawicielskich (dalej: „**Dyrektywa 2020/1828**” bądź „**DRA**”).

W niniejszej broszurze prezentujemy jakie zmiany w obecnie obowiązujących przepisach wprowadza Ustawa z 24.07.2024, jaki nowy instrument procesowy otrzymują konsumenci i jakie ryzyka niesie to dla pozostałych uczestników obrotu.

Dyrektywa 2020/1828 jest implementowana przez Polskę z prawie 20-miesięcznym opóźnieniem (termin na transpozycję upłynął 25 grudnia 2022 r., zaś przepisy wdrażające Dyrektywę 2020/1828 powinny być stosowane od 25 czerwca 2023 r.).

Prace nad ustawą trwały w Rządowym Centrum Legislacji (dalej: „**RCL**”) już od 2022 r., a w ich toku powstało co najmniej siedem wersji projektów. Podmiotem odpowiedzialnym za przygotowanie nowych przepisów był Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: „**UOKiK**”).

1

Jakie zagadnienia reguluje Dyrektywa 2020/1828 i w jaki sposób polski ustawodawca ją implementował?

Dyrektywa 2020/1828 wchodzi w skład pakietu dyrektyw tworzących **tzw. nowy ład dla konsumentów**. Nadrzędnym celem Dyrektywy 2020/1828 jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony konsumentów.

Dyrektywa 2020/1828 ma na celu udostępnienie konsumentom na szczeblu unijnym i krajowym we wszystkich państwach członkowskich skutecznego i sprawnego mechanizmu w postaci **powództwa przedstawicielskiego** w sprawie środków nakazujących zaprzestanie szkodliwych praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów stosowanych przez przedsiębiorców oraz środków naprawczych w związku z takimi praktykami.

W Polsce powództwo przedstawicielskie stanowi „podtyp” powództwa grupowego, które wytaczać będą podmioty upoważnione – w praktyce organizacje konsumenckie (zob. szerzej pytanie nr 6). Postępowania grupowe o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów bądź o roszczenia związane z ich stosowaniem będą toczyć się wedle przepisów o postępowaniach grupowych z odrębnościami wprowadzonymi Ustawą z 24.07.2024.

Po wejściu w życie Ustawy z 24.07.2024 nowelizującej ustawę z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz. U. z 2023 r., poz. 1212; dalej: „**UDRPG**”), będziemy mieć **nowy „podtyp” postępowania grupowego**, czy szczególnie „tryb” w ramach „klasycznego” postępowania grupowego, które funkcjonuje w Polsce od 2010 r. Co do zasady, nowy „podtyp” postępowania (w porównaniu do „klasycznego” postępowania grupowego) przewiduje środki i mechanizmy mające na celu dalsze ułatwienie konsumentom dochodzenia roszczeń.

Ustawa z 24.07.2024 implementuje Dyrektywę 2020/1828 poprzez zmianę następujących aktów prawnych:

1

ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz. U. z 2023 r. poz. 1212; wyżej zdefiniowana: „**UDRPG**”) – poprzez wprowadzenie nowego „podtypu” postępowania grupowego wszczynanego przez podmiot upoważniony i uregulowanie odrębności takiego postępowania w stosunku do klasycznego postępowania grupowego,

2

ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2024 r. poz. 1061) – przy czym projekt nie zakłada żadnych zmian w przepisach kodeksu cywilnego,

3

ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2023 r. poz. 1550, z późn. zm.) – przy czym projekt nie zakłada żadnych zmian w przepisach kodeksu postępowania cywilnego,

4

ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 959) – poprzez zwolnienie podmiotu upoważnionego (powoda) z obowiązku uiszczenia kosztów sądowych,

5

ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2024 r. poz. 594; dalej: „**Us.OKiK**”) – poprzez wprowadzenie regulacji związanych z powoływaniem i działaniem podmiotów upoważnionych, a także realizacją obowiązków nałożonych na Prezesa UOKiK w związku z nowym „podtypem” postępowania grupowego.

2

Jakie kategorie spraw będą rozpoznawane w nowym „podtypie” postępowania grupowego?

Nowy „podtyp” postępowania grupowego obejmuje dwie grupy spraw z kategorii o ochronę konsumentów:

- 1 **sprawy o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów,**
- 2 **sprawy o roszczenia związane ze stosowaniem praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów.**

Praktyka naruszająca ogólne interesy konsumentów to **działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy niezgodne z przepisami prawa Unii Europejskiej, o których mowa w załączniku I** do Dyrektywy 2020/1828 lub przepisami je wdrażającymi lub służącymi ich stosowaniu, które to działanie lub zaniechanie narusza lub może naruszać ogólne interesy konsumentów.

Załącznik I do Dyrektywy 2020/1828 zawiera listę **66 aktów prawnych** – i wynika z niego, że intencją prawodawcy unijnego było objęcie nową regulacją **wszelkich branż, w których przedsiębiorcy prowadzą sprzedaż lub świadczą usługi na rzecz konsumentów, zwłaszcza na skalę masową (jak przewoźnicy, przedsiębiorcy świadczący usługi na odległość, producenci żywności, kosmetyków, produktów leczniczych, instytucje finansowe i banki, ubezpieczyciele, biura podróży itd.)**. Zakres przedmiotowy branż, których dotyczą nowe regulacje, wynikający z załącznika I do Dyrektywy 2020/1828, jest bardzo szeroki.

Pierwsza kategoria spraw - o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów - ma zmierzać do stwierdzenia w ogólności, na rzecz wszystkich potencjalnych poszkodowanych konsumentów, że określone naruszenie miało miejsce.

PRZYKŁAD

Podmiot upoważniony występuje z pozwem o stwierdzenie przez sąd, że przedsiębiorca X w okresie Y stosował praktykę polegającą na stosowaniu niedozwolonego postanowienia umownego o treści Z.

Z kolei sprawy o roszczenia związane ze stosowaniem praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów to sprawy o roszczenia zmierzające do spełnienia konkretnych świadczeń na rzecz konsumentów określonych z imienia i nazwiska.

Takimi roszczeniami będą:

- ▶ żądanie usunięcia skutków praktyki naruszającej ogólne interesy konsumentów;
- ▶ żądanie złożenia przez pozwanego jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie;
- ▶ żądanie obniżenia ceny;
- ▶ żądanie uznania czynności za nieważne z obowiązkiem zwrotu świadczeń;
- ▶ żądanie naprawienia wyrządzonej szkody na zasadach ogólnych.

PRZYKŁAD

Podmiot upoważniony występuje przeciwko przedsiębiorcy z pozwem o zapłatę na rzecz konsumentów A, B, C, D odszkodowań w kwotach X zł.

Dotychczas – wszystkie sprawy o ochronę konsumentów mogły być rozpoznawane w postępowaniu grupowym, o ile zostały spełnione przesłanki jego dopuszczalności (zob. szerzej pytanie nr 10).

3

Kiedy przepisy wejdą w życie?

Ustawa z 24.07.2024 **wejdzie w życie w terminie 14 dni** od dnia ogłoszenia. Ogłoszenie nastąpi po podpisaniu Ustawy z 24.07.2024 przez Prezydenta RP.

W postępowaniach grupowych wszczętych przed dniem wejścia w życie Ustawy z 24.07.2024 i do tego dnia niezakończonych zastosowanie znajdują przepisy UDRPG w brzmieniu dotychczasowym.

Czy przepisy doprowadzą do ułatwienia wszczynania postępowañ grupowych przez konsumentów?

4

Zdecydowanie tak – i można się spodziewać, że nowe przepisy skutkować będą większą ilością postępowañ grupowych, zwłaszcza w perspektywie kilku lat.

Nadrzędnym celem Dyrektywy 2020/1828 jest ułatwienie dochodzenia roszczeń przez konsumentów – i taki też cel realizują przepisy Ustawy z 24.07.2024. Mechanizm ma gwarantować szybkie i ograniczone kosztowo (z perspektywy konsumentów) rozwiązywanie sporów związanych z ochroną konsumentów.

W naszej ocenie nowe przepisy przyczynią się do spopularyzowania postępowañ grupowych i zwiększą ilość postępowañ wytaczanych imieniem konsumentów przeciwko przedsiębiorcom (zwłaszcza świadczących usługi na szerszą, wręcz masową skalę i to niezależnie od wartości towaru/usługi).

Ustawa z 24.07.2024 wprowadza w szczególności następujące ułatwienia dla dochodzenia roszczeń przez konsumentów w drodze powództwa przedstawicielskiego – w postępowaniu grupowym:

- 1 Szeroki zakres przedmiotowy spraw, które będą nadawać się do rozpoznania w tym trybie.
- 2 Dopuszczenie rozpoznania sprawy jako sprawy grupowej w przypadku, gdy pomiędzy sytuacją faktyczną poszczególnych członków grupy (konsumentów) występują różnice – pod warunkiem, że ich roszczenia są wywodzone z tej samej podstawy prawnej.

PRZYKŁAD

Konsumenty, którym firma inwestycyjna zaoferowała instrumenty finansowe z naruszeniem przepisów (np. bez przekazania informacji dotyczących ryzyka), będą mogli utworzyć grupę i domagać się zapłaty odszkodowania w postępowaniu grupowym. Jeśli roszczenia będą wywodzone z tej samej podstawy prawnej, zostanie spełniona przesłanka dopuszczalności postępowania grupowego, chociaż sytuacja faktyczna członków grupy będzie istotnie odmienna.

Oferowanie instrumentów finansowych odbywa się w zróżnicowanych stanach faktycznych – w różnych placówkach przedsiębiorcy, przez różnych pracowników; różny jest poziom wiedzy i doświadczenia, świadomości inwestycyjnej konsumentów itd. Wszystkie te okoliczności istotnie różnicują sytuację faktyczną konsumentów – nabywców instrumentów finansowych.

Na gruncie obecnych przepisów UDRPG takie sprawy nie kwalifikują się do rozpoznania w postępowaniu grupowym – nowe przepisy to umożliwią.

- 3 Dopuszczenie finansowania przez podmioty trzecie podmiotu upoważnionego działającego na rzecz konsumentów.

PRZYKŁAD

Podmiot upoważniony będzie mógł zawrzeć umowę z osobą trzecią (osobą prawną lub fizyczną), w oparciu o którą osoba ta wyłoży środki na sfinansowanie działań związanych z przygotowaniem powództwa i jego wniesieniem do sądu.

4 Zwolnienie podmiotu upoważnionego z obowiązku wniesienia opłaty sądowej od pozwu.

5 Zwolnienie konsumentów (członków grupy) z obowiązku ponoszenia jakichkolwiek kosztów związanych z postępowaniem.

Konsumenti mogą (ale nie muszą; to zależy od ustaleń między członkami grupy a podmiotem upoważnionym) być jedynie zobowiązani do ponoszenia opłat za przystąpienie do grupy (wplacanych podmiotowi upoważnionemu). Opłaty takie są jednak stosunkowo niskie, bo wynosić mogą nie więcej niż 5% wartości roszczenia, ale nie więcej niż 1.000 zł (w sprawach o roszczenia niepieniężne) lub 2.000 zł (w sprawach o roszczenia pieniężne).

PRZYKŁAD

Konsumentowi przysługuje względem przedsiębiorcy roszczenie o zapłatę odszkodowania w kwocie 100.000 zł. Jeśli wniesie pozew samodzielnie, będzie musiał ponieść opłatę od pozwu w kwocie 5.000 zł. W razie przegranej (oddalenia powództwa w całości) konsument musiałby też co do zasady zapłacić pozwanemu przedsiębiorcy koszty zastępstwa procesowego – w kwocie 3.600 zł.

Jeśli to samo roszczenie byłoby dochodzone w postępowaniu grupowym w nowym „trybie” – podmiot upoważniony mógłby się domagać co najwyżej opłaty za przystąpienie do grupy – w wysokości nie wyższej niż 2.000 zł i jest to jedyny koszt jaki może ponieść konsument w związku z tym postępowaniem.

W przypadku przegranej, konsument nie będzie ponosił kosztów postępowania na rzecz wygrywającego przedsiębiorcy. Konsument nie ponosi też kosztów obsługi prawnej – a takie musiałby ponieść, gdyby zdecydował się na samodzielne wytoczenie powództwa z pomocą profesjonalnego pełnomocnika.

Opłat od konsumentów nie wolno pobierać, gdy powództwo wytacza Rzecznik Finansowy – ma to istotne znaczenie, ponieważ w przypadku roszczeń odszkodowawczych kierowanych przeciwko bankom i firmom inwestycyjnym mogą one obejmować duże kwoty. Gdyby takie roszczenie było dochodzone samodzielnie przez konsumenta, to opłata od pozwu wynosiłaby 5% wartości przedmiotu sporu (jeśli roszczenie nie wynikałoby z czynności bankowej).

PRZYKŁAD

Klient firmy inwestycyjnej chce dochodzić przeciwko tej firmie roszczenia o zapłatę 400.000 zł, które zainwestował w instrument finansowy zaoferowany mu z naruszeniem obowiązków informacyjnych. Jeśli zdecyduje się dochodzić roszczenia w drodze indywidualnego procesu, będzie zmuszony uiścić opłatę od pozwu w kwocie 20.000 zł (lub uzyskać zwolnienie od kosztów sądowych). W przypadku przegranej, powód co do zasady powinien być zobowiązany do zapłaty kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 10.800 zł.

Jeśli to samo roszczenie będzie objęte pozwem Rzecznika Finansowego działającego jako podmiot upoważniony w postępowaniu grupowym – klient firmy inwestycyjnej nie poniesie żadnych opłat i kosztów (niezależnie od wyniku sprawy).

6

Wyłączenie stosowania przepisów o kaucji, gdy powodem jest podmiot upoważniony – w „klasycznym” postępowaniu grupowym na żądanie pozwanej sąd może zobowiązać powoda (reprezentanta grupy) do złożenia kaucji na zabezpieczenie kosztów procesu, która może wynosić do 20% wartości przedmiotu sporu, a brak wpłacenia kaucji skutkuje odrzuceniem pozwu.

Podsumowując, przepisy Ustawy z 24.07.2024 przewidują różne regulacje dotyczące finansowania i kosztów postępowania oraz samej procedury – których celem jest ułatwienie konsumentom dochodzenia roszczeń w przypadku stosowania przez przedsiębiorcę praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów.

5

Kto może być pozwany w nowym „podtypie” postępowania grupowego?

Pozwanym może być każdy przedsiębiorca, który prowadzi działalność w branżach określonych w załączniku I do Dyrektywy 2020/1828 – i stosuje praktyki naruszające ogólny interes konsumentów.

Jak już wspomniano, wykaz aktów prawnych ujętych w załączniku I jest bardzo obszerny – wskazuje na 66 unijnych aktów prawnych. Po zapoznaniu się z listą tych aktów prawnych należy dojść do wniosku, że w zasadzie każdy przedsiębiorca, którego kontrahentami są konsumenci, mógłby zostać pozwany w nowym trybie postępowania grupowego.

PRZYKŁAD

Powództwo nowego typu może zostać wytoczone np. przeciwko przewoźnikom, producentom i sprzedawcom (artykułów leczniczych, żywnościowych, wyrobów medycznych), bankom i firmom inwestycyjnym, ubezpieczycielom, dostawcom mediów (energii elektrycznej, gazu ziemnego), biurom podróży, organizatorom imprez turystycznych, przedsiębiorcom świadczącym usługi łączności elektronicznej, dostawcom treści i usług cyfrowych.

6

Kto może wytoczyć powództwo grupowe o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów i/lub roszczenia związane z ich stosowaniem?

Nowy typ powództwa grupowego może wytoczyć wyłącznie tzw. **podmiot upoważniony** (krajowy bądź z innych państw członkowskich).

Podmiotem upoważnionym w praktyce będzie organizacja konsumencka, ale nie każda, tylko taka, która spełnia określone kryteria fachowości i niezależności, i zostanie wpisana do właściwego rejestru przez organ administracyjny.

W Polsce rejestr podmiotów upoważnionych prowadzić będzie Prezes UOKiK. Do rejestru nie zostaną wpisane wszystkie organizacje konsumenckie – lecz tylko te, które złożą wniosek i spełnią kryteria określone w Us.OKiK.

Organizacja konsumencka, aby uzyskać wpis do rejestru podmiotów upoważnionych musi:

- ✓ być osobą prawną;
- ✓ posiadać zadanie statutowe, którym jest działalność na rzecz zapewnienia ochrony interesów konsumentów zgodnie z przepisami Unii Europejskiej;
- ✓ prowadzić niezarobkową działalność na rzecz ochrony interesów konsumentów od co najmniej 12 miesięcy przed złożeniem wniosku o wpis do rejestru i dawać rękojmię właściwego prowadzenia działalności;
- ✓ nie być objętą postępowaniem upadłościowym ani nie być uznaną za niewypłacalną;
- ✓ być niezależną i nie podlegać wpływom innych podmiotów.

W Polsce, poza organizacjami, które zgłoszą chęć pełnienia roli podmiotu upoważnionego i zostaną wpisane do rejestru, podmiotem upoważnionym będzie też **Rzecznik Finansowy** – ale tylko w przypadku powództw wytaczanych na rzecz klientów podmiotu rynku finansowego w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego, o Rzeczniku Finansowym i o Funduszu Edukacji Finansowej oraz w sprawach wynikających z umowy o świadczenie usług lub wykonywania czynności na rzecz osoby fizycznej przez instytucję finansową w rozumieniu art. 4 pkt 4 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makro-ostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym.

Rzecznik Finansowy z urzędu podlega wpisowi do rejestru podmiotów upoważnionych.

Powództwo wytoczyć mogą również podmioty upoważnione z innych państw członkowskich. Wówczas powództwo będzie miało charakter transgraniczny (zob. szerzej odpowiedź na pytanie nr 8). Wykaz podmiotów upoważnionych do wytaczania powództw transgranicznych prowadzonych przez Komisję Europejską dostępny jest [na stronie internetowej Komisji](#).

Wykaz ten już funkcjonuje i na dzień 26 lipca 2024 r. zostały do niego wpisane organizacje / podmioty z:

- ▶ Chorwacji (10 podmiotów),
- ▶ Cypru (2 podmioty),
- ▶ Danii (2 podmioty),
- ▶ Finlandii (8 podmiotów),
- ▶ Węgier (1 podmiot),
- ▶ Łotwy (1 podmiot),
- ▶ Litwy (2 podmioty),
- ▶ Portugalii (2 podmioty),
- ▶ Słowacji (4 podmioty),
- ▶ Szwecji (1 podmiot).

7

Czy podmiot upoważniony może wytoczyć powództwo w każdej sprawie dotyczącej praktyki naruszającej ogólne interesy konsumentów?

Podmiot upoważniony posiada wyłączną legitymację do wytoczenia powództwa grupowego w sprawach dotyczących praktyki naruszającej ogólne interesy konsumentów (tj. zarówno o stwierdzenie stosowania, jak i o roszczenia z tym związane), ale legitymacja ta nie odnosi się do wszelkich praktyk tego rodzaju, a jedynie takich, które mieszczą się w zadaniach statutowych danej organizacji. Innymi słowy, sam wpis do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK nie będzie wystarczający, aby organizacja konsumencka mogła wytoczyć skutecznie powództwo. Przedmiot powództwa musi bowiem dotyczyć zakresu mieszczącego się w zadaniach statutowych danej organizacji. Sąd będzie badać w konkretnym postępowaniu, czy przedmiot sprawy mieści się w zakresie zadań statutowych podmiotu upoważnionego. Analogicznie, w przypadku Rzecznika Finansowego, musi on działać w sprawach leżących w jego kompetencji.

PRZYKŁAD

*Organizacja zajmująca się w ramach swoich zadań statutowych ochroną konsumentów – kredytobiorców, nie będzie mogła wnieść powództwa o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów przeciwko producentowi żywności ekologicznej. W tej sytuacji **sąd powinien odrzucić pozew** jako niedopuszczalny. Taka organizacja mogłaby natomiast wystąpić z powództwem przeciwko bankowi w zakresie roszczeń kredytobiorców.*

Co to jest transgraniczne powództwo przedstawicielskie?

Przepisy Dyrektywy 2020/1828 mają ułatwić dochodzenie roszczeń przez konsumentów w związku ze szkodami masowymi, nie tylko na poziomie krajowym, ale także zwiększać skuteczność działań transgranicznych. W związku z tym, Dyrektywa 2020/1828 przewiduje dwa rodzaje powództw przedstawicielskich:

- 1 powództwa krajowe
- 2 powództwa transgraniczne

W polskich przepisach definicje powództwa krajowego i transgranicznego zawierać będzie wprowadzony Ustawą z 24.07.2024 przepis art. 4 pkt 13a i 13b Us.OKiK.

Powództwo stanowi powództwo transgraniczne, gdy jest wytaczane w innym kraju niż siedziba podmiotu upoważnionego wytaczającego powództwo. Podmiot upoważniony wytaczający powództwo transgraniczne musi być wpisany do wykazu prowadzonego przez Komisję Europejską.

PRZYKŁAD

Organizacja konsumencka A jest wpisana do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK i składa pozew do Sądu Okręgowego w Warszawie. Powództwo ma charakter krajowy.

Organizacja konsumencka B ma siedzibę w Hiszpanii, została wpisana do wykazu prowadzonego przez Komisję Europejską i składa pozew do Sądu Okręgowego w Warszawie. Powództwo ma charakter transgraniczny.

Dzięki instytucji powództw transgranicznych łatwiejsze ma być dochodzenie roszczeń z tytułu naruszeń dokonanych przez przedsiębiorców mających siedzibę zagranicą.

Czy przed złożeniem pozwu grupowego podmiot upoważniony ma obowiązek uprzedzić o tym przedsiębiorcę?

Tak, ale nie w każdej sprawie.

Warunek formalny uprzedniego wezwania do zaniechania stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów obowiązuje w **sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających** ogólne interesy konsumentów. Wymóg ten nie obowiązuje więc w sprawach o roszczenia związane ze stosowaniem takich praktyk (czyli np. w sprawach o zapłatę odszkodowania). W wezwaniu podmiot upoważniony ma obowiązek wezwać do zaniechania stosowania praktyk w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania. Wezwanie wraz z dowodem doręczenia (nie wystarczy sam dowód nadania wezwania listem poleconym na adres przedsiębiorcy) należy dołączyć do pozwu.

Co istotne, nowe przepisy wprost przewidują, że wezwanie ani inne pismo podmiotu upoważnionego kierowane do przedsiębiorcy przed wytoczeniem powództwa nie może obejmować innych żądań lub roszczeń, w tym w szczególności przekazania środków finansowych na rzecz podmiotu upoważnionego lub innego podmiotu. Chodzi m.in. o to, aby wezwanie nie zawierało żądania zapłaty określonej kwoty w zamian za wycofanie się z dochodzenia roszczeń na drodze sądowej. Regulacja ma zapobiegać stosowaniu swoistego „szantażu” wobec przedsiębiorców i zarabiania podmiotu upoważnionego (lub innych podmiotów) na „nękaniu” przedsiębiorców – pod pozorem ochrony interesów konsumentów.

10

Jakie są przesłanki dopuszczalności postępowania grupowego wszczynanego przez podmiot upoważniony?

Postępowanie grupowe jako tryb zbiorowego dochodzenia roszczeń – odmienny od tradycyjnego dwustronnego procesu – nie może być prowadzone w każdej sprawie, ale w takiej, która spełnia ustawowe warunki, określane mianem tzw. przesłanek dopuszczalności postępowania grupowego w danej sprawie. Po wpływie pozwu do sądu w tzw. pierwszej fazie postępowania – sąd bada właśnie to, czy w sprawie te warunki zachodzą i można ją rozpoznawać jako grupową. Jeśli tak – to wydaje postanowienie o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym, a jeśli nie – odrzuca pozew.

W przypadku postępowań grupowych wszczynanych przez podmiot upoważniony przesłanki dopuszczalności postępowania grupowego są istotnie zliberalizowane, to znaczy, że łatwiej będzie o tzw. certyfikację, czyli decyzję sądu o rozpoznaniu sprawy w trybie UDRPG.

I tak – przechodząc do omówienia poszczególnych przesłanek:

1

Przynależność sprawy do określonej ustawowej kategorii.

- ▶ W przypadku „zwykłego” postępowania grupowego sprawa grupowa musi dotyczyć roszczeń z odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny, z tytułu czynów niedozwolonych, z tytułu odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania umownego lub z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, a w odniesieniu do roszczeń o ochronę konsumentów także w innych sprawach.
- ▶ W przypadku postępowania grupowego wszczynanego przez podmiot upoważniony chodzić ma o roszczenia w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów oraz o roszczenia związane z ich stosowaniem, odnoszące się do naruszeń przepisów wskazanych w załączniku I do Dyrektywy 2020/1828 – przepisy te dotyczą praktycznie wszystkich branż.

2 **Jednorodzajowość roszczeń członków grupy.** Ta przesłanka jest rozumiana tak samo na gruncie klasycznego postępowania grupowego (gdzie przyjmuje się, że roszczenia są jednorodzajowe jeśli członkowie grupy domagają się przyznania im ochrony prawnej w tej samej formie), jak i postępowania grupowego wszczynanego przez podmiot upoważniony – przy czym w przypadku dochodzenia tylko roszczenia o stwierdzenie stosowania praktyki naruszającej ogólne interesy konsumentów – należy przyjąć, że wymóg ten będzie spełniony zawsze (w tym wypadku podmiot upoważniony będzie występował z jednym roszczeniem zgłaszanym w imieniu wszystkich konsumentów, których praktyka dotyczy – bez wymogu określenia grupy i załączenia oświadczeń o przystąpieniu do grupy); w przypadku roszczeń wynikłych ze stosowania praktyki – wszyscy konsumenci, w imieniu których podmiot upoważniony będzie występował, będą musieli zgłosić roszczenia jednego rodzaju np. wszyscy będą musieli żądać obniżenia ceny, bądź wszyscy odszkodowania, bądź obu łącznie.

3 **Wspólna podstawa roszczeń.** Ta przesłanka – najistotniejsza z punktu widzenia dopuszczalności postępowania – jest istotnie zmieniona w nowych przepisach wprowadzanych Ustawą z 24.07.2024. W przypadku postępowania grupowego klasycznego – wymaga się aby roszczenia członków grupy były oparte na **tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej**. Przyjmuje się, że chodzi tu o to, aby podstawowy zespół faktów tworzących roszczenia był taki sam np. było nim jedno zdarzenie – jeden delikt. Ustawa z 24.07.2024 przewiduje zaś, że roszczenia dochodzone w postępowaniu grupowym w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów lub w sprawach o roszczenia związane z ich stosowaniem mogą być oparte również na **tej samej podstawie prawnej**. To istotne ułatwienie – bo oznacza – że więcej spraw będzie potencjalnie nadawać się do rozpoznania w postępowaniu grupowym; wspólną podstawę prawną mogą mieć roszczenia wywodzone z wielu tylko zbliżonych, ale nie istotnie podobnych stanów faktycznych.

4 **Liczebność grupy.** Co do zasady UDRPG wymaga, aby minimalna liczba roszczeń dochodzonych w postępowaniu grupowym wynosiła 10. W przypadku postępowań grupowych w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów Ustawa z 24.07.2024 znosi wymóg przedłożenia oświadczeń o przystąpieniu do grupy przez co najmniej 10 osób, ale trudno sobie wyobrazić, aby można było mówić o praktyce naruszającej ogólne interesy konsumentów, która dotyczyłaby mniej niż 10 osób.

Ponadto, w postępowaniach grupowych, w których są dochodzone roszczenia pieniężne – UDRPG w kształcie sprzed nowelizacji wprowadzanej Ustawą z 24.07.2024 wymaga:

5 **Ujednolicenia wysokości roszczeń** – czyli zrównania roszczeń do tej samej wysokości w grupie bądź w podgrupie; Ustawa z 24.07.2024 znosi całkowicie wymóg ujednolicenia i to nie tylko w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów lub w sprawach o roszczenia związane z ich stosowaniem, ale we wszystkich sprawach o ochronę konsumentów.

11

Jakie obowiązki i ograniczenia mogą zostać nałożone na przedsiębiorcę w wyroku?

Możliwe rozstrzygnięcia, jakie mogą zapaść w razie uwzględnienia powództwa przeciwko przedsiębiorcy w nowym „podtypie” postępowania grupowego, to:

1

uznanie praktyki pozwanego za naruszającą ogólne interesy konsumentów oraz nakazanie pozwanemu zaniechania jej stosowania wraz z wyznaczeniem terminu, w którym pozwany ma zaniechać stosowania tej praktyki,

2

uznanie praktyki pozwanego za naruszającą ogólne interesy konsumentów oraz wskazanie terminu, w którym pozwany zaniechał stosowania tej praktyki,

3

nałożenie na pozwanego obowiązku złożenia w wyznaczonym terminie jednokrotnego albo wielokrotnego oświadczenia w odpowiedniej formie i o odpowiedniej treści o stosowaniu przez pozwanego praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów,

4

uwzględnienie – na podstawie odrębnych ustaw – roszczeń związanych ze stosowaniem praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów (np. zasądzenie odszkodowania w konkretnej kwocie, obniżenie ceny, rozwiązanie umowy).

W jednym postępowaniu (w zależności od żądania pozwu) możliwe jest zarówno stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów, jak i uwzględnienie roszczeń związanych ze stosowaniem takich praktyk.

Jakie środki przymuszające do wykonania wyroku mogą zostać zastosowane względem przedsiębiorcy?

W nowym „podtypie” postępowania grupowego sąd może korzystać ze środków finansowych mających na celu przymuszenie pozwanego przedsiębiorcy do wykonania wyroku, co stanowi kolejne ułatwienie dla konsumentów na etapie egzekucji (uregulowanie szczególne wobec egzekucji tzw. czynności niezastępowalnej).

W przypadku opóźnienia w wykonaniu prawomocnego wyroku wydanego w sprawie o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów, sąd w postanowieniu:

1

może nałożyć na pozwanego grzywnę w wysokości do **5.000.000 zł**,

2

niezależnie od ww. kary grzywny sąd może też nałożyć na pozwanego grzywnę w wysokości **50.000 zł** za każdy dzień opóźnienia w wykonaniu prawomocnego wyroku (nie więcej jednak niż **5.000.000 zł**).

Łącznie więc pozwany (przedsiębiorca) opóźniający się z wykonaniem wyroku narażać się będzie na karę grzywny w wysokości do **10.000.000 zł**.

13

Czy przepisy przewidują inne przypadki, gdy sąd może nałożyć grzywnę na pozwanego?

Poza grzywną za opóźnienie w wykonaniu wyroku, nowe przepisy przewidują także inne sytuacje, gdy sąd może korzystać z instytucji grzywny wobec pozwanego przedsiębiorcy:

- 1 gdy przedsiębiorca nie wykona prawomocnego postanowienia nakazującego wyjawienie lub wydanie środka dowodowego lub dopuści się zniszczenia takiego środka w celu udaremnienia jego wyjawienia – sąd może ukarać przedsiębiorcę jednorazową grzywną do **50.000 zł** oraz (niezależnie) grzywną w wysokości **10.000 zł** za każdy dzień opóźnienia w wykonaniu prawomocnego postanowienia,
- 2 gdy przedsiębiorca złoży wniosek o wyjawienie środka dowodowego w złej wierze, naruszy ograniczenia dotyczące prawa wglądu, zapoznawania się lub korzystania z dowodu lub wykorzysta dowód w innym celu niż na potrzeby toczącego się postępowania grupowego – sąd może ukarać przedsiębiorcę jednorazową grzywną do **50.000 zł**.

Postanowienia o nałożeniu grzywny są zaskarżalne zażaleniem do sądu drugiej instancji.

14

Czy występują zależności między nowym „podtypem” postępowania grupowego a działaniami podejmowanymi przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów?

Nowy mechanizm w postaci powództwa grupowego wytaczanego przez podmiot upoważniony w sprawach dotyczących naruszenia ogólnych interesów konsumentów stanowi uzupełnienie dotychczasowego systemu ochrony praw konsumentów, w szczególności w zakresie ochrony zbiorowych interesów konsumentów. Do tej pory zasadniczą rolę w tym systemie odgrywał Prezes UOKiK z uprawnieniami do wszczęcia postępowań wyjaśniających i wydania decyzji w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (przepisy art. 26-28 Us.OKiK).

Z tego względu Ustawa z 24.07.2024 zawiera przepisy rozstrzygające ewentualne kolizje między działaniami podmiotu upoważnionego oraz działaniami Prezesa UOKiK, a także przepisy zapewniające spójność działań Prezesa UOKiK oraz sądu rozpoznającego powództwo wytoczone przez podmiot upoważniony.

I tak, po pierwsze, podmiot upoważniony ma obowiązek zawiadomić na piśmie Prezesa UOKiK o swoich zamiarach wszczęcia postępowania o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów (co ma znajdować się w takim zawiadomieniu wskazuje przepis art. 46d ust. 2 Us.OKiK).

Prezes UOKiK po otrzymaniu zawiadomienia przekazuje podmiotowi upoważnionemu posiadane informacje istotne z punktu widzenia wytaczanego powództwa w tym informację czy w związku ze wskazanym w zawiadomieniu tym samym naruszeniem przez tego samego przedsiębiorcę toczy się postępowanie przed Prezesem UOKiK. Obowiązek zawiadomienia Prezesa UOKiK o zamiarze wytoczenia powództwa oraz pozyskania informacji nie tylko ma zapewniać spójność działań, ale także wsparcie Prezesa UOKiK dla podmiotu upoważnionego.

Następnie, nowy „podtyp” postępowania grupowego jest w pewnym obszarze konkurencyjny dla działań Prezesa UOKiK w zakresie postępowań w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów bądź w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone.

Przy czym działania podejmowane przez organ ochrony konkurencji – Prezesa UOKiK mają „pierwszeństwo” prowadząc do obligatoryjnego odrzucenia pozwu w razie uprzedniego wszczęcia postępowania przez Prezesa UOKiK, które obejmuje tożsame zarzuty co pozew. W przypadku wszczęcia postępowania przez organ ochrony konkurencji zachodzi niedopuszczalność drogi sądowej.

Ponadto, Prezes UOKiK może wziąć udział w toczącym się postępowaniu grupowym w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów – w takim przypadku stosować należy odpowiednio przepisy o prokuratorze.

15

Czy występują zależności między nowym „podtypem” postępowania grupowego a działaniami podejmowanymi przez Rzecznika Finansowego?

Jak już wspomniano, Rzecznik Finansowy z urzędu podlega wpisowi do rejestru podmiotów upoważnionych i może wytaczać powództwa przeciwko przedsiębiorcom (w ramach nowego „podtypu” postępowania) z zakresu jego zadań ustawowych. W stanie prawnym istniejącym przed wejściem w życie Ustawy z 24.07.2024 Rzecznik Finansowy może też wytaczać „zwykłe” postępowania grupowe działając jako reprezentant grupy.

Rzecznik Finansowy może działać jako podmiot upoważniony:

- 1 na rzecz klientów podmiotu rynku finansowego w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego, o Rzeczniku Finansowym i o Funduszu Edukacji Finansowej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1809, 1723 i 1843 oraz z 2024 r., poz. 731),
- 2 w sprawach wynikających z umowy o świadczenie usług lub wykonywania czynności na rzecz osoby fizycznej przez instytucję finansową w rozumieniu art. 4 pkt 4 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makro-ostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (Dz.U. z 2024 r. poz. 559).

W naszej ocenie przyznanie Rzecznikowi Finansowemu legitymacji do wytaczania powództw jest wątpliwe z punktu widzenia zasad konstytucyjnych.

Wynika to z faktu, że na gruncie ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego, o Rzeczniku Finansowym i o Funduszu Edukacji Finansowej (dalej: „**Ustawa o RF**”) Rzecznik Finansowy posiada środki, które pozwalają mu domagać się od podmiotów rynku finansowego konkretnych wyjaśnień, informacji i dokumentów. Podmioty te są zobligowane odpowiadać na wezwania Rzecznika Finansowego w terminie 30 dni i nie mogą uchylać się od odpowiedzi z powołaniem się na tajemnice ustawowo chronione. Rzecznik Finansowy może nakładać na podmioty rynku finansowego kary pieniężne za naruszenie obowiązków przewidzianych w Ustawie o RF w wysokości do 1.000.000 zł.

W ten sposób Rzecznik Finansowy może gromadzić informacje i dowody, które następnie może wykorzystać w postępowaniu grupowym – ale jednocześnie, jako powód, nie ma obowiązku przedstawiać pełnej dokumentacji, w tym tej korzystnej dla pozwanego. Jasnym jest przy tym, że Rzecznik Finansowy, jako podmiot mający reprezentować interesy klientów podmiotów rynku finansowego, będzie w pozwie przedstawiać twierdzenia i dowody wyłącznie na korzyść tych klientów.

Powstaje więc zasadnicze pytanie, czy tak uregulowana pozycja Rzecznika Finansowego nie prowadzi do nieuzasadnionej dyskryminacji pozwanego (który nie ma analogicznych środków) oraz tym samym do naruszenia konstytucyjnego prawa do sądu.

Pomimo tych wątpliwości, przedsiębiorcy, którzy mogą zostać pozwani przez Rzecznika Finansowego (banki, instytucje finansowe), muszą liczyć się z tym, że obrona ich praw w postępowaniu grupowym będzie wiązać się z dodatkowymi wyzwaniem i trudnościami.

16

Czy dopuszczalne jest finansowanie działań podmiotów upoważnionych przez podmioty trzecie (w tym przedsiębiorców)?

Tak i jest to jedna z najważniejszych nowości jakie wprowadza Ustawa z 24.07.2024 w ramach implementacji Dyrektywy 2020/1828.

Zgodnie z nowymi przepisami, **dopuszczalne jest finansowanie przez podmiot trzeci postępowania grupowego wszczynanego przez podmiot upoważniony, ale pod pewnymi warunkami**. Finansowanie przez podmiot trzeci nie powinno wpływać na niezależność działań podmiotu upoważnionego i nie powinno odbywać się z uszczerbkiem dla ochrony interesów konsumentów. Nad zgodnością finansowania z przepisami prawa czuwać ma sąd rozpoznający sprawę.

Założeniem nowych przepisów jest transparentność finansowania przez podmiot trzeci, którą ma zapewnić m.in. obowiązek załączenia do pozwu umowy zawartej przez podmiot upoważniony z podmiotem finansującym, jak również obowiązek przedstawiania na wezwanie sądu w wyznaczonym terminie informacji dotyczących źródeł finansowania.

Dokonując ustaleń czy finansowanie przez osobę trzecią działań podmiotu upoważnionego pozostaje bez wpływu na właściwe zapewnienie ochrony interesów konsumentów, sąd będzie badał w szczególności, czy ów podmiot trzeci: finansuje wytoczone powództwo oraz czy wpływa na decyzje podmiotu upoważnionego dotyczące wytoczonego powództwa, w tym w zakresie ugody, w sposób sprzeczny z interesami konsumentów objętych powództwem, a nadto, czy pozwanym jest przedsiębiorca będący konkurentem innego podmiotu finansującego podmiot upoważniony albo przedsiębiorca, od którego inny podmiot finansujący podmiot upoważniony, jest zależny.

PRZYKŁAD

Za niezgodne z przepisami uznane zostanie finansowanie postępowania przez bezpośredniego konkurenta pozwanego.

Finansowanie podmiotu upoważnionego z naruszeniem przepisów prawa w ostateczności może prowadzić nawet do odrzucenia pozwu.

Jakie nowe obowiązki dla przedsiębiorców wiążą się z koniecznością ujawnienia posiadanych dowodów?

W nowym „podtypie” postępowania grupowego przewidziano szczególne regulacje dotyczące tzw. **wyjawienia środka dowodowego**. W ramach tego środka strony (zarówno podmiot upoważniony, jak i pozwany przedsiębiorca) mogą wystąpić do sądu o nakazanie drugiej stronie lub podmiotowi trzeciemu ujawnienia dowodów znajdujących się w ich posiadaniu.

Oznacza to, że pozwany przedsiębiorca może zostać zobowiązany do ujawnienia dowodów świadczących na jego niekorzyść, zaś brak podporządkowania się takiemu zobowiązaniu może wiązać się z nałożeniem kary grzywny (na temat grzywny zob. odpowiedź na pytanie nr 13) oraz innymi konsekwencjami (jak uznanie faktów za ustalone, obciążenie kosztami postępowania niezależnie od wyniku sprawy).

Co istotne, podmiot upoważniony lub pozwany składający wniosek o wyjawienie środka dowodowego, ma po pierwsze uprawdopodobnić roszczenie oraz – po drugie, zobowiązać się, że uzyskany w ten sposób dowód będzie wykorzystany jedynie na potrzeby toczącego się postępowania. Zatem niedopuszczalne będzie wykorzystywanie uzyskanych dowodów do celów pozaprocesowych (np. przekazanie ich konkurentowi pozwanego przedsiębiorcy do planowania strategii działania). Trzeba podkreślić, że nowe przepisy przewidują ograniczenia, które mają służyć nadużywaniu instytucji wyjawienia środka dowodowego. Poszukiwany dowód musi ściśle dotyczyć przedmiotu postępowania (nie można tego środka wykorzystywać w celu ogólnego poszukiwania informacji, co do których jest mało prawdopodobne, aby miały znaczenie dla postępowania).

Ważnym rozwiązaniem, które przewiduje Ustawa z 24.07.2024, jest ochrona tajemnicy przedsiębiorstwa lub innej tajemnicy podlegającej ochronie prawnej w związku z wyjawieniem środka dowodowego. W tym celu sąd może ograniczyć prawo wglądu do tego dowodu lub określić szczegółowe zasady zapoznawania się z tym dowodem i korzystania z niego, w szczególności ograniczyć lub wyłączyć jego kopiowanie lub utrwalanie w inny sposób. Regulacja ta jest szczególnie istotna w przypadku przedsiębiorców, którzy są zobowiązani do ochrony określonych tajemnic przez ustawy (np. tajemnicy bankowej, tajemnicy maklerskiej, tajemnicy telekomunikacyjnej).

Czy ugoda zawarta z podmiotem upoważnionym będzie wiązać wszystkich konsumentów biorących udział w postępowaniu?

Zawarcie ugody z podmiotem upoważnionym nie gwarantuje, że ostatecznie ugoda ta będzie obejmować roszczenia wszystkich osób, które brały udział w postępowaniu w charakterze członków grupy.

W przypadku zawarcia ugody w sprawie o roszczenia związane ze stosowaniem praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów, konsument – członek grupy może w drodze oświadczenia złożonego przed sądem wystąpić z grupy w przypadku zawarcia ugody, jeżeli nie zgadza się z jej warunkami. Oświadczenie takie może zostać złożone w terminie 2 tygodni od dnia poinformowania członka grupy (konsumenta) o zawartej ugodzie.

19

Jakie obowiązki informacyjne mogą zostać nałożone na przedsiębiorcę w związku z zakończeniem postępowania?

Projektowane przepisy nakładają na pozwanego obowiązek informacyjny w przypadku uwzględnienia powództwa w postępowaniu grupowym w sprawie o roszczenia związane ze stosowaniem praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów. Sąd w wyroku wyznacza termin na wykonanie wyroku i nakłada na pozwanego obowiązek poinformowania członków grupy o prawomocnym orzeczeniu sądu i zasądzonych roszczeniach lub o zawartej ugodzie. Obowiązek poinformowania konsumentów o ich wygranej został zatem przerzucony na przedsiębiorcę (w klasycznym postępowaniu grupowym jest to zadanie powoda – reprezentanta grupy). Wykonanie tego obowiązku (zwłaszcza w przypadku, gdy grupa była liczna) będzie się wiązać z kosztami po stronie przedsiębiorcy.

Ponadto, jak była mowa wyżej, jednym z rozstrzygnięć w wyroku w sprawie o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów może być nałożenie na pozwanego obowiązku złożenia jednokrotnego albo wielokrotnego oświadczenia w odpowiedniej formie i o odpowiedniej treści o stosowaniu przez pozwanego praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów.

20

Jakie ryzyka dla przedsiębiorców będą się wiązać z wejściem w życie nowych przepisów?

Nowe przepisy to przede wszystkim kolejne **ryzyka prawne i finansowe**, z którymi będą się musieli liczyć przedsiębiorcy. Ryzyka te będą musiały być brane pod uwagę przy wdrażaniu nowych produktów i usług oraz skłaniać przedsiębiorców do jeszcze większej dbałości o prawa konsumenta. W sytuacji zaś, gdy dojdzie do wszczęcia postępowania grupowego – przedsiębiorca będzie musiał liczyć się nie tylko z możliwymi konsekwencjami prawnymi, ale też konsekwencjami finansowymi i wizerunkowymi o masowej skali.

W niniejszym opracowaniu zaprezentowano najważniejsze założenia – z punktu widzenia przedsiębiorców - nowych przepisów przewidzianych w Ustawie z 24.07.2024, które stanowią implementację Dyrektywy 2020/1828. Podsumowując, wejście w życie przepisów implementujących Dyrektywę 2020/1828 będzie wiązać się z nowymi, istotnymi ryzykami dla przedsiębiorców, zwłaszcza świadczących usługi masowe.

Szeroko zakreślony zakres przedmiotowy postępowania, a także zliberalizowanie przesłanki dopuszczalności postępowania w postaci tej samej podstawy prawnej, spowodują, że **więcej spraw będzie nadawać się do rozstrzygnięcia w trybie postępowania grupowego**. Ponadto, w postępowaniu grupowym możliwe będzie rozpoznawanie spraw o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów – bez konieczności zbierania grupy. Także dopuszczenie finansowania postępowania przez podmioty trzecie oraz przepisy ograniczające (wręcz wyłączające) koszty po stronie konsumentów (członków grupy) ułatwią wszczynanie postępowań grupowych i zachęcą konsumentów do dochodzenia swoich praw na drodze sądowej, nawet jeśli roszczenie obejmuje niewielkie kwoty.

Opisane wyżej regulacje, w naszej ocenie, przyczynią się do spopularyzowania powództw grupowych. Z kolei fakt, że wszczynanie postępowań grupowych będzie łatwiejsze, zwiększa możliwość zaktualizowania się ryzyk związanych z wszczęciem postępowania grupowego oraz ewentualną przegraną pozwanego przedsiębiorcy w takim postępowaniu.

Nowy „podtyp” postępowania grupowego to przede wszystkim nowe **ryzyko prawne** dla przedsiębiorców, którzy prowadzą działalność w dziedzinach podlegających aktom prawnym wymienionym w załączniku I do Dyrektywy 2020/1828.

Następnie, z wszczęciem postępowania grupowego przeciwko przedsiębiorcy wiąże się **ryzyko finansowe**, które obejmuje nie tylko konieczność spełnienia świadczeń dochodzonych przez konsumentów (w razie przegranej przedsiębiorcy), ale też koszty prowadzenia postępowania (koszty obsługi prawnej, koszty postępowania – zwrot kosztów w tym kosztów zastępstwa procesowego w razie przegranej). Trzeba także mieć na względzie, że nowe przepisy wprowadzają wysokie grzywny za brak wyjawienia środka dowodowego oraz brak wykonywania prawomocnego orzeczenia przez przedsiębiorcę.

Wreszcie, nie można zapominać, że wszczęcie przeciwko przedsiębiorcy postępowania grupowego (w tym w nowym jego „podtypie”) wiąże się z istotnym **ryzykiem wizerunkowym**. Informacje o sprawach grupowych, zwłaszcza tych, które dotyczą popularnych usług lub produktów, bądź takich, w których występuje duża liczba członków grupy – stanowią interesujący temat publikacji prasowych – a jednocześnie zanim zapadnie rozstrzygnięcie sądu mogą negatywnie oddziaływać na wizerunek przedsiębiorcy.

O KKG

Od 29 lat zajmujemy się kompleksową obsługą prawną przedsiębiorstw, w ramach której prowadzimy postępowania grupowe, a także precedensowe, skomplikowane postępowania sądowe o wielowątkowym charakterze, w tym dla instytucji finansowych.

Od samego początku procesu legislacyjnego związanego z ustawą z dnia 17 grudnia 2009 r. dotyczącą dochodzenia roszczeń w postępowaniu grupowym, jesteśmy aktywnie zaangażowani w wprowadzanie do polskiego systemu prawnego możliwości składania pozwów zbiorowych, na wzór amerykańskiej class action.

KKG była także jedną z nielicznych kancelarii w Polsce, która podjęła się prowadzenia pozwów zbiorowych zaraz po wejściu w życie ustawy. Pierwszy pozew skierowany m.in. przeciwko Skarbowi Państwa, wniesiony przez KKG, pomyślnie przeszedł wstępną fazę postępowania, czyli tzw. certyfikację, stając się jednym z pierwszych przypadków w Polsce.

Odwiedź naszą stronę internetową

classaction.pl

AUTORKI

Agnieszka Trzaska-Śmieszek

Partner KKG, adwokatka. Ekspertka z zakresu postępowań grupowych, kieruje zespołem zajmującym się postępowaniami grupowymi prowadzonymi przez KKG. Redaktorka naczelna portalu dotyczącego postępowań grupowych w Polsce i na świecie: www.classaction.pl.

agnieszka.trzaska@kkg.pl

Magdalena Osmęda

Senior associate KKG, radca prawny. Członek zespołu zajmującego się postępowaniami sądowymi z zakresu prawa cywilnego, rynku finansowego, własności przemysłowej oraz zwalczania nieuczciwej konkurencji. Współpracuje z zespołem redakcyjnym www.classaction.pl.

magdalena.osmeda@kkg.pl

